

Współpraca wojskowa Chin i Rosji

płk dr
ZDZISŁAW ŚLIWA

pełni służbę
w Departamencie
Operacyjnym w Bałtyckiej
Akademii Obrony w Estonii.
Absolwent AON, US Army
Command and General Staff
College w Fort Leavenworth
w stanie Kansas oraz
Centrum Studiów
Strategicznych Uniwersytetu
Obrony Narodowej Armii
Chińskiej w Pekinie. Pełnił
m.in. obowiązki szefa
Oddziału Operacyjnego J-3
w Kwaterze Głównej KFOR
w Kosowie oraz szefa
Oddziału Planowania
Operacyjnego J-5
w Dowództwie Operacyjnym
Sił Zbrojnych RP. Pracował
w Instytucie Badań
Strategicznych AON. Autor
licznych artykułów na temat
prowadzenia działań zbrojnych
publikowanych w prasie
krajowej i zagranicznej.

Autor na podstawie chińsko-rosyjskich ćwiczeń wojskowych przybliży międzynarodowe wyzwania walki z terroryzmem. Wspólne ćwiczenia, prowadzone od 2005 roku, zmierzają do doskonalenia współpracy wojskowej oraz budowy partnerstwa w celu stworzenia warunków do utrzymania stabilności w razie pojawienia się zagrożeń regionalnych. Wykorzystano w nich zintegrowany system planowania i dowodzenia operacją oraz przetestowano prowadzenie połączonej operacji antyterrorystycznej. Pozwoliło to sprawdzić możliwości w przemieszczeniu i zgrywaniu wojsk koalicyjnych we wspólnej operacji. Oceniono potencjał i możliwości sił terrorystycznych w walkach miejskich oraz określono, jakie siły i środki należy wygenerować do walki z terroryzmem.

The writer features international challenges in the war on terror as regards the Chinese and Russian military exercises. Joint exercises, conducted since 2005, aim at improvement of military cooperation and building partnership to maintain stability in case new regional threats appear. The exercises featured an integrated system of operation planning and command, as well as tested a conduct of joint anti-terrorist operations, which allowed for estimating the coalition forces' potential in movement and team work during joint operations. Therefore, the terrorist forces' potential in urban conditions was estimated, and the means and measures to counteract terror were defined.

Ćwiczenia „Peace Mission 2009” były kontynuacją serii ćwiczeń antyterrorystycznych pod wspólnym kryptonimem „Peace Mission”, które przeprowadzono w 2005 i 2007 roku (*tab.*). Są one, podobnie jak inne wielo- i dwustronne ćwiczenia, dowodem współpracy wojskowej w ramach Szanghajskiej Organizacji Współpracy – SOW (*The Shanghai Cooperation Organization – SCO*). Ćwiczenia odbywały się od 22 do 26 lipca 2009 roku w Chabarowsku, stolicy Kraju Chabarowskiego, oraz na chińskim poligonie Taonan w północno-wschodniej prowincji Jilin. Poligon Taonan, w pobliżu miasta Baicheng, jest jednym z większych obiektów szkoleniowych Chińskiej Armii Ludowo-Wyzwoleńczej (*People's Liberation Army – PLA*) i leży w okręgu wojskowym Shenyang.

Termin ćwiczeń wybrano nieprzypadkowo – w tym czasie przypadała sześćdziesiąta rocznica nawiązania stosunków dyplomatycznych pomiędzy państwami. Wspólne manewry miały promować partnerstwo i współpracę sił zbrojnych. Wyrazem poszukiwania dróg porozumienia i współpracy pomiędzy siłami zbrojnymi państw było, między innymi, złożenie kwiatów w miejscach upamiętniających śmierć czołgistów

6 Gwardyjskiej Armii Pancерnej Frontu Zabajkalskiego. Armia ta w sierpniu 1945 roku uczestniczyła w rozbiciu japońskiej Armii Kwantuńskiej i wyzwoleniu regionu, w którym odbywały się ćwiczenia.

Droga porozumienia Chin i Rosji

Wspólne obawy Chin i Rosji o bezpieczeństwo w Azji oraz wzrost zagrożeń asymetrycznych spowodowały, że w 1996 roku powołano nieformalne forum konsultacyjne – Szanghajską Piątkę (*The Shanghai Five*), która 15 czerwca 2001 roku przekształciła się w Szanghajską Organizację Współpracy¹. Obecnie w jej skład wchodzi, jako pełnoprawne państwa członkowskie: Rosja, Chiny oraz cztery państwa Azji Centralnej: Kazachstan, Kirgistan, Tadżykistan i Uzbekistan. Indie, Iran, Mongolia i Pakistan mają status obserwatora, Białoruś i Sri Lanka – status państw partnerskich. Afganistan współpracuje z organizacją w ramach Grupy Kontaktowej Szanghajskiej Organizacji Współpracy. Kolejne państwo Azji Centralnej – Turkmenistan – nie jest członkiem Szanghajskiej Organizacji Współpracy, gdyż deklarował neutralność, jednak jego prezydent obserwuje rozwój organizacji i był obecny, między innymi, na szczycie

Opinie wyrażone w tekście są osobistymi poglądami autora i nie stanowią oficjalnego stanowiska Bałtyckiej Akademii Obrony lub rządów Estonii, Litwy i Łotwy. Odpowiedzialność za nie ponosi autor.

¹ W. Konończuk: *Fiasko integracji. WNP i inne organizacje międzynarodowe na obszarze poradzieckim 1991–2006*. „Prace Ośrodka Studiów Wschodnich” 2007 nr 26, s. 18.

Tabela. Ćwiczenia wojskowe w ramach Szanghajskiej Organizacji Współpracy

Peace Mission	Miejsce	Uczestnicy	Siły
18–26 sierpnia 2005 r.	Władywostok (Rosja); prowincja Shandong, (Chiny); Morze Żółte	Chiny, Rosja	około 10 000 żołnierzy
9–17 sierpnia 2007 r.	Urumqi (region autonomiczny Xinjiang, Chiny); obwód Czelabińsk (okręg wojskowy Wołga–Ural, Rosja)	Chiny, Rosja, Kazachstan, Kirgistan, Tadżykistan, Uzbekistan	około 6500 żołnierzy i funkcjonariuszy
22–26 lipca 2009 r.	Taonan (prowincja Jilin, Chiny); Chabarowsk (Kraj Chabarowski, Rosja)	Chiny, Rosja	około 2600 żołnierzy i funkcjonariuszy

Źródło: www.mil.ru/eng/; www.sectsc.org/; Y. Wei: Partnership in security, „Beijing Review” 2.08.007; http://www.bjreview.com.cn/world/txt/2007-08/02/content_71251_2.htm; M. de Haas: The “Peace Mission 2007”: Exercises: the Shanghai Cooperation Organization Advances. Defense Academy of the United Kingdom, Advanced Research and Assessment Group, September 2007, s. 12.

w Biskzku (Kirgistan 2007r.). Proklamowane cele Szanghajskiej Organizacji Współpracy to: *wzmacnianie wzajemnego zaufania oraz właściwych stosunków dobrosąsiedzkich wśród państw członkowskich; promowanie ich efektywnej współpracy w zakresie polityki, handlu i ekonomii, nauki i technologii, kultury, jak też edukacji, energetyki, transportu, turystyki, ochrony środowiska naturalnego oraz w innych obszarach; podejmowanie wspólnych wysiłków w celu zapewnienia i utrzymania pokoju, bezpieczeństwa i stabilizacji w regionie, dążąc do ustanowienia nowego, demokratycznego, sprawiedliwego i racjonalnego międzynarodowego ładu politycznego i ekonomicznego*².

W wyniku powstania Szanghajskiej Organizacji Współpracy doszło do umocnienia wpływów Chin i Rosji w Azji Centralnej, gdzie znajdują się duże zasoby surowców naturalnych, mających geostrategiczne znaczenie dla gospodarek poszczególnych państw należących do organizacji. Potencjalnie SOW może się stać sojuszem energetycznym (*The Energy Club*), który połączy dostawców i konsumentów traktatem dotyczącym bezpieczeństwa energetycznego. Dalsze kierunki współpracy oraz ewentualne rozszerzenie organizacji o nowe państwa pozostaje wciąż niewiadomą, dlatego jest ona określana jako: *zagadka, organizacja bezpieczeństwa, forum regionalne, koalicja antyterrorystyczna lub też sojusz pod przewodnictwem Rosji i Chin ukierunkowany na przeciwdziałanie wpływowi USA*

w regionie³. Można się spotkać z opiniami, że o ile państwa zachodnie zbyt skontrowały się na SOW, jako potencjalnym zagrożeniu ich interesów w regionie, to Organizacja Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym (*Collective Security Treaty Organization – CSTO*) reprezentuje większe wyzwanie w bliższej perspektywie⁴.

Państwa należące do Szanghajskiej Organizacji Współpracy dość szybko rozpoczęły wspólne działania wojskowe. Już w 2002 roku przeprowadzono dwustronne, chińsko-kirgiskie ćwiczenia antyterrorystyczne „Exercise-01”⁵, potem ćwiczenia „Coalition-2003” z udziałem około 1300 żołnierzy z sił zbrojnych: Chin, Kazachstanu, Kirgistanu, Rosji oraz Tadżykistanu⁶. W 2006 roku przeprowadzono chińsko-tadżyckie manewry „Coordination 2006”. Ich zasadniczym celem było przygotowanie sił zbrojnych państw organizacji do wspólnego przeciwdziałania: separatyzmowi, terroryzmowi i ekstremizmowi. Dlatego też podkreślano wymianę doświadczeń, koordynację działań i potrzebę zapewnienia bezpieczeństwa oraz rozwoju Azji Centralnej.

Największe zainteresowanie budziły ćwiczenia z cyklu „Peace Mission” ze względu na ich rozmach i zaangażowane siły. W „Peace Mission 2005” uczestniczyło około dziesięciu tysięcy żołnierzy z Chin i Rosji. Ich celem było doskonalenie współdziałania, wypracowanie wspólnych procedur dowodzenia i koordynacja wysiłków w zwalczaniu międzynarodowego terroryzmu,

Poligon Taonan,

w pobliżu miasta Baicheng, jest jednym z większych obiektów szkoleniowych Chińskiej Armii Ludowo-Wyzwoleńczej (*People's Liberation Army – PLA*) i leży w okręgu wojskowym Shenyang.

² <http://www.sectsc.org/>.

³ J. Turner: *What is Driving India's and Pakistan's Interest in Joining the Shanghai Cooperation Organization?* „Strategic Insight”, volume 4, issue 8, August 2005.

⁴ <http://www.cacianalyst.org/>. R. Weitz: *Sochi Summit Strengthens EURASEC*. „Central Asia-Caucasus Analyst”, 2006 nr 6, s. 9.

⁵ Y. Ong, Z. Śliwa: *Współpraca wojskowa państw Azji Środkowej*. „Kwartalnik Bellona” 2008 nr 3, s. 84–90.

⁶ <http://english.pladaily.com.cn/>. Liang Yongli, Du Xianzhou: *Coalition-2003: a successful joint anti-terrorism maneuver*. „PLA Daily”, 14.08.2003.

ekstremizmu i separatyzmu oraz nowych wyzwań i zagrożeń. Zaangażowano siły desantowe, niszczyciele, okręty podwodne, strategiczne bombowce *Tu-22MZ* i *Tu-95MS*, samoloty *A-50*. Sugerowało to, że są to przygotowania do sprostania zagrożeniom o większej skali niż terroryzm⁷.

Ćwiczenia antyterrorystyczne „Peace Mission 2007” sygnalizowały gotowość SOW do podjęcia wspólnych wysiłków w celu zapewnienia stabilizacji w strategicznej przestrzeni Azji Centralnej, bez potrzeby angażowania organizacji bezpieczeństwa

Wśród sprzętu bojowego zaangażowanego w ćwiczeniach „Peace Mission 2009” można wymienić: czołg typu 99A (WZ123), wóz bojowy piechoty *BMP-86* (WZ501), kołowe 6x6 działo szturmowe 100 mm *PTL02*, 122 mm samobieżną haubicę, samobieżną wyrzutnię ppk *Red Arrow-8*, śmigłowiec wielozadaniowy *WZ-9*, śmigłowiec transportowy *Mi-171*, samolot myśliwsko-bombowy *Xian JH-7*, broń strzelecką.

spoza regionu⁸. Brało w nim udział 6,5 tysiąca żołnierzy z wszystkich sześciu państw SOW. Ostatni etap był obserwowany przez przywódców państw członkowskich, którzy przybyli bezpośrednio ze szczytu organizacji w Biszkeku⁹, i demonstrowali poparcie polityczne i jedność w walce z siłami zła, jako zagrożeniem dla pokoju i stabilności w regionie¹⁰. Ćwiczenia „Peace Mission 2007” były mniej ofensywne i lżejsze pod względem sprzętu bojowego, akcentowano w nich „typowo antyterrorystyczny” charakter, kiedy to czołgi, okręty i bombowce strategiczne nie są zbyt przydatne¹¹. Brały w nich także udział rosyjskie pododdziały sił bezpieczeństwa wewnętrznego.

Przygotowania

W ćwiczeniach „Peace Mission 2009” uczestniczyło około 2,6 tysiąca żołnierzy wojsk lądowych i sił powietrznych Chin oraz Rosji. Ich działania wspierało ponad 300 sztuk sprzętu wojskowego sił lądowych oraz ponad 60 samolotów i śmigłowców.

Rosja do udziału w ćwiczeniach skierowała około 1300 żołnierzy, w tym wzmocniony batalion zmotoryzowany Dalekowschodniego Okręgu Wojskowego oraz kompanię

desantowo-szturmową z 83 Samodzielnej Brygady Desantowo-Szturmowej. Zaangażowano ponad 160 jednostek sprzętu wojskowego sił lądowych, w tym około 70 wozów bojowych: *T-80U*, *BWP-1* i *BWP-2* oraz *BTR-70*. Siły powietrzne Rosji wydzieliły 17 samolotów, w tym: pięć myśliwców *Su-27SM* (*Flanker*), pięć bombowców *Su-24M* (*Fencer*) i pięć samolotów szturmowych *Su-25* (*Frogfoot*), dwa samoloty transportowe *Il-76*. Lotnictwo wojsk lądowych wyznaczyło ponadto pięć śmigłowców transportowych *Mi-8MTW*. Element lotniczy przemieścił się na czas ćwiczenia na lotnisko wojskowe w Qiqihar w prowincji Heilongjiang¹². W celu zrealizowania szkolenia i trzeciego etapu w rejon ćwiczeń przemieszczono ponad 100 ton amunicji i środków bojowych, z tego 70 ton dla wojsk lądowych.

Siły chińskie liczyły również około 1300 żołnierzy, w tym batalion zmechanizowany, ponadto odpowiednia do potrzeb liczba żołnierzy zabezpieczała ćwiczenia. Lotnictwo Chin reprezentowało ponad 40 samolotów i śmigłowców, w tym myśliwce, samoloty myśliwsko-bombowe *Xian JH-7* (*Jianjiji Hongzhaji-fighter-bomber*) *Flying Leopard*, śmigłowce transportowe i bojowe oraz systemy obrony przeciwlotniczej i radary.

Siły rosyjskie przemieściły się w rejon ćwiczeń (8–14 lipca) drogą powietrzną i transportem kolejowym. Pozostałe kraje członkowskie Szanghajskiej Organizacji Współpracy: Kazachstan, Kirgistan, Tadżykistan, Uzbekistan oraz sekretariat organizacji skierowały jedynie obserwatorów wojskowych. Podobnie, jak w czasie poprzednich manewrów, podkreślano, że ćwiczenia nie są skierowane przeciw jakemukolwiek państwu lub organizacji, służą jedynie zaprezentowaniu zdolności i zdecydowania obu państw oraz innych krajów należących do SOW do stawienia czoła różnego rodzaju zagrożeniom bezpieczeństwa i zdławienia sił terrorystycznych, separatystycznych i ekstremistycznych.

Takie zróżnicowane podejście do zagrożeń oraz współpraca i wymiana doświadczeń są bardzo ważne gdyż, jak ocenił profesor

⁷ *Fissures in the force – Multilateral co-operation can only go so far.* „Jane’s Intelligence Review”, 1.06.2007, s. 4.

⁸ <http://japanfocus.org/products/details/2494>. M. K. Bhadrakumar: *Shanghai Cooperation Organization Primed and Ready to Fire: Toward a Regional and Global Realignment?* „Japan Focus”, 10.08.2007, na podstawie artykułu w „Asia Times” 4.08.2007.

⁹ Tekst deklaracji z Biszkeku dostępny na stronie: <http://www.sectesco.org/> oraz <http://www.scosummit2007.org/>.

¹⁰ *Hu’s visit to C. Asia, Russia fruitful.* Agencja Informacyjna Xinhua. „China Daily”, 29.08.2007.

¹¹ V. Litovkin: *Kitajskaja armija raz’erty’aetsja na territorii Rossii.* „Nezavisimoe Voennoe Obozrenie”, 3.08.2007, nr 25, s. 3.

¹² <http://www.mil.ru/848/1045/1272/sv/index.shtml>. *V učeniah RF i KNR učastvuüt počti 3 tysjači voennoslyžaščih, okolo 300 edinič nazemnoj tehniky i svyše 40 samoletov i vertoletov.* „Novosti Suhoputnyh Vojsk”, 17.07.2009.

Ouyang Wei z Uniwersytetu Obrony Narodowej PLA: *działania terrorystyczne różnią się w zależności od kraju lub regionu. Mogą mieć dużą skalę, tak jak w Czeczenii, lub też mogą to być pojedyncze operacje, jak zamachy samobójcze czy ładunki przydrożne, dlatego też działania antyterrorystyczne powinny być dostosowane do możliwości stawienia czoła różnorodnym zagrożeniom*¹³. W efekcie, według generała **Luo Yuan** z Akademii Nauk Wojskowych PLA, *zasadniczym celem ćwiczenia nie było prowadzenie działań obronnych i zaczepnych czy też mobilnych, ale okrążenie i schwytanie nieprzygotowanych na szybką odpowiedź terrorystów, a przygotowania, scenariusz i przebieg ćwiczenia wskazały na ich antyterrorystyczną naturę*¹⁴.

Aby sprawnie zaplanować i przeprowadzić ćwiczenia, zorganizowano połączone stanowisko dowodzenia, strefę walki miejskiej i strefę obrony powietrznej na obszarze o całkowitej powierzchni dwustu kilometrów kwadratowych. Wiele uwagi poświęcono również zapewnieniu kompatybilności systemów łączności oraz wypracowaniu zasad bezpieczeństwa, które pozwoliły uniknąć wypadków w trakcie fazy praktycznej. W czasie przygotowań do ćwiczeń, 19 lipca, w bazie szkoleniowej Horqin Grassland, miał miejsce wypadek samolotu *Xian JH-7* sił powietrznych Chin¹⁵. W katastrofie zginęli obaj piloci.

Etap przygotowania obejmował też szkolenie poligonowe pododdziałów. 16 lipca siły rosyjskie i chińskie wykonywały osobno wybrane elementy i zapoznawały się z terenem przyszłych działań. 18 lipca pododdziały z udziałem lotnictwa chińskiego zrealizowały wspólne ćwiczenia w celu koordynacji współdziałania, sprawdzenia procedur łączności oraz zapoznania się z możliwościami bojowymi wojsk. Element lotniczy sił rosyjskich odbywał szkolenie naziemne na lotnisku bazowania, bez wykonywania zadań w powietrzu. Jego celem było wysadzenie desantu sił specnazu z jednego z samolotów *Ił-76* oraz wspólne blokowanie sił terrorystycznych i izolowanie rejonu prowadzenia operacji.

Kolejne wspólne szkolenie przeprowadzono 19 lipca. Jego celem było strzelanie amunicją bojową z ograniczoną do jednej trzeciej ilości środków bojowych zwykle przeznaczonych do wykonania zadań bojowych. Brały w nim udział wszystkie pododdziały. Wykonano, między innymi, zadania wsparcia lotniczego i ogniowego oraz desantowo-szturmowej 83 SBDSz w sile 54 żołnierzy z samolotów *Ił-76*. Ostatnie wspólne szkolenie przygotowawcze z udziałem wszystkich sił i środków przeprowadzono 21 lipca.

Przebieg

Scenariusz ćwiczeń zakładał niestabilną sytuację w świecie i możliwość powstania nowych zagrożeń. Siły terrorystyczne dążyły do zbrojnego powołania niezależnego rządu w rejonie miasta Kunshan. (1) Podczas ataku na miasto terroryści wzięli niewinnych ludzi jako zakładników i prowadzili aktywne działania terrorystyczne wobec ludności: *bili, wymuszali, rabowali, palili i mordowali*. W odpowiedzi na zaistniałą sytuację, w ramach pierwszego etapu ćwiczeń, zrealizowanego w Chabarowsku 22 lipca, przeprowadzono polityczno-wojskową ocenę sytuacji z udziałem generała **Nikołaja Makarowa**, szefa Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych Federacji Rosyjskiej oraz generała **Chen Bingde**, szefa Sztabu Generalnego PLA. Etap ten zakończył się podpisaniem wspólnej dyrektywy operacyjnej do przeprowadzenia operacji antyterrorystycznej. Przekazanie jej kierownictwu ćwiczeń rozpoczęło etap planowania.

W tym samym dniu szefowie sztabów uczestniczyli również w konferencji prasowej. Generał Makarow podkreślał dużą rolę ćwiczeń w kontekście wojskowej i wojskowo-technicznej współpracy sił zbrojnych, która dzięki nim zyskuje nowy wymiar. Zauważył, że: *ćwiczenia antyterrorystyczne Rosji i Chin to nie przejaw mody, ale konkretny wkład w przygotowanie sił zbrojnych do wspólnego przeciwdziałania zagrożeniom bezpieczeństwa występującym w regionie*¹⁶. Wśród zagrożeń polityczno-wojskowych

Fot. 1. Emblemat ćwiczenia „Peace Mission 2009” (<http://www.mil.ru/eng/1864/12073/65038/index.shtml>)

WYJAŚNIENIE NR 1

Kunshan to miasto w regionie Suzhou, w pobliżu Szanghaju, które od 2006 roku lokalnie jest nazywane „małym Taipei”, ze względu na napływ biznesu do Tajwanu.

¹³ <http://english.sina.com/china/p/2009/0722/257532.html>. Sino-Russian Drill a Warning to Terrorists. „China Daily”, 22.07.2009.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ <http://english.sina.com/video/2009/0721/257204.html>. Chinese fighter bomber crashes in joint exercise. „China Daily” 21.07.2009. Samolot myśliwsko-bombowy *Xian JH-7*; kod NATO *Flounder* (Flądra), znany jest też jako *FBC-1* (*Fighter/Bomber China-1*) *Flying Leopard*. Jest to samolot dwumiejscowy (tandem), dwusilnikowy, produkowany przez Xian Aircraft Industry Corporation (XAC), mieszczący się w Xi'an w prowincji Shaanxi, we współpracy z 603 Aircraft Design Institute (obecnie First Aircraft Institute of AVIC-1). Pierwsze samoloty dla sił powietrznych Chin (*People's Liberation Army Air Force* – PLAAF) dostarczono w latach dziewięćdziesiątych, ulepszona wersja *JH-7A* weszła do służby w 2004 roku.

¹⁶ <http://www.mil.ru/info/1069/details/index.shtml?id=65211>. Osnovnaä cel' sovmeštynh učenij RF i KNR. „Mirmaä missiä – 2009 – podgotovka k bor'be s meždunarodnym terrorizmom. „Novosti Suhoputnyh Vojsk”, 24.07.2009.

Fot. 2. Ekspozycja sprzętu bojowego – czołg typu 99A (<http://english.people.com.cn/90001/90783/6709670.html>)

w regionie wskazał na sytuację w Korei Północnej, narastanie zbrojeń w Japonii i Korei Południowej, napiętą sytuację w Pakistanie i Afganistanie oraz zaostrenie sytuacji w Azji Centralnej (chiński region autonomiczny Sinkiang-Ujgur oraz niektóre państwa Wspólnoty Niepodległych Państw).

Generał Chen Bingde wskazywał na brak zagrożeń dla sąsiadów obu państw tego rodzaju ćwiczeniami i podkreślał wspólny wkład w *utrzymanie pokoju i stabilizacji w Azji i całym świecie [...] oraz prezentowanie światu gotowości do walki z „trzema siłami zła – terroryzmem, ekstremizmem i separatyzmem”*¹⁷. Akcentował również historyczne wsparcie Chin przez Rosję w czasie wojny domowej przeciw Kuomintangowi i wyzwolenia Chin spod okupacji japońskiej. W odniesieniu do ćwiczeń zwracano też uwagę na uzyskanie zgody politycznej oraz posiadanie mandatu ONZ do rozpoczęcia operacji antyterrorystycznej.

Drugi i trzeci etap ćwiczeń przeprowadzono na poligonie Taonan. Scenariusz zakładał próby rozwiązania konfliktu na drodze rozmów pokojowych, które jednak się nie powiodły. W efekcie, w etapie drugim (23–25 lipca), po otrzymaniu zadania, rozpoczęto planowanie operacji antyterrorystycznej w ramach połączonego sztabu z wykorzystaniem nowoczesnych systemów wspomagania procesu decyzyjnego oraz

map. W celu rozpoznania obiektu żołnierze chińscy z pododdziałów specjalnych (10 zwiadowców), po przemieszczeniu śmigłowcem transportowym w rejon zajęty przez przeciwnika i desancie na spadochronach, przeprowadzili rozpoznanie sił terrorystycznych. Zlokalizowali ich rozmieszczenie, ocenili siły i środki. Pozwoliło to na precyzyjne planowanie działań przez siły główne. Jednocześnie, pododdziały przygotowywały się do działania w ramach kolejnego etapu, zwracały szczególną uwagę na przygotowanie sprzętu bojowego, rozpoznanie terenu i przeciwnika, omówienie współdziałania z wykorzystaniem makiet terenu i miasta. Plan operacji został podpisany przez oficerów dowodzących siłami obu stron i przyjęty do wykonania.

Etap trzeci, zrealizowany 26 lipca, to ćwiczenia praktyczne. W ich ramach okrążono miasto zajęte przez przeciwnika i stopniowo oczyszczano je z terrorystów. Rozpoczęto go działaniami lotnictwa chińskiego i rosyjskiego, które przeprowadziło kilka kolejnych nalotów w celu zniszczenia centrów łączności i wyeliminowania elementów dowodzenia siłami przeciwnika oraz uprzednio rozpoznanych obiektów. W tym czasie także artyleria oddziaływała ogniowo na obiekty przeciwnika, rozpoznane przez siły specjalne oraz środki rozpoznawcze, w tym bezzałogowe statki powietrzne.

W części zasadniczej ćwiczeń, gdzie główną rolę odgrywały batalionowe zgrupowania bojowe obu stron, przeprowadzono trwający około 80 minut szturm miasta Kunshan. Użyto do tego ponad sto jednostek sprzętu bojowego. W efekcie uwolniono zakładników i odzyskano kontrolę nad miastem. Do wykonywania zadań wykorzystano też siły powietrznodesantowe. Desant śmigłowcowy wysadzono ze śmigłowców *Mi-8*, a spadochronowcy z samolotów *Il-76*. Jednocześnie siły specjalne schwytały terrorystów w mieście, siły blokujące miasto zaś uniemożliwiły im ucieczkę¹⁸. Oczyszczenie miasta ze snajperów, pojedynczych terrorystów, improwizowanych ładunków wybuchowych i min zakończyło etap trzeci.

Bezpośrednio po wykonaniu działań odbyła się uroczysta zbiórka i defilada uczestniczących wojsk, w tym przelot lotnictwa. Wieczorem wystąpili artyści wojskowi.

¹⁷ http://nvo.ng.ru/forces/2009-07-31/1_china.html. K. Blinov, A. Pasturcev, V. Litovkin: *Russkij c kitajcem. – soldaty navek. Voennoslužbaščie dvuh stran prodemonstrirovali vysokuju boevuju vycučku i slažennost'.* „Nezavisimaa Gazeta”, 31.07.2009.

¹⁸ <http://english.sina.com/china/p/2009/0725/258321.html>. *Chinese, Russian troops showcase anti-terror power in joint military exercise.* Xinhua English, 26.07.2009.

Ze względu na duży rozmach ćwiczenia obserwowało ponad dwustu dziennikarzy, w tym około dziewięćdziesięciu z Chin i Rosji. W komentarzach podkreślali wspólne wysiłki stron w budowaniu stabilności regionu oraz pogłębieniu partnerstwa sił zbrojnych.

„Peace Mission 2009” to ważny element wspólnego powstrzymywania wzrostu aktywności organizacji terrorystycznych i separatystycznych w regionie oraz ostrzeżenie o gotowości Chin i Rosji oraz innych państw należących do Szanghajskiej Organizacji Współpracy do podjęcia wspólnych, zdecydowanych działań. Ćwiczenia miały, w opinii generała Chen Bingde, *większe znaczenie polityczne niż wojskowe*, dlatego też podobne przedsięwzięcia będą kontynuowane w przyszłości z Rosją, jak też w ramach SOW¹⁹.

Współpraca wojskowa wskazuje na determinację państw SOW w zwalczaniu zagrożeń dla stabilności regionu oraz budowaniu partnerstwa opartego na solidnych podstawach. W strukturze Szanghajskiej Organizacji Współpracy brakuje jednak wspólnych sił reagowania, takich na przykład jakimi dysponuje Organizacja Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym (*Collective Rapid Reaction Forces* – CRRF). Liczą one około 4500 żołnierzy, podporządkowanych bezpośrednio połączoneму dowództwu²⁰. Posiadanie takich sił oraz ich systematyczne szkolenie podczas wspólnych ćwiczeń miałyby duże znaczenie praktyczne, podnosiłyby wiarygodność SOW i pozwalało na szybkie reagowanie w sytuacji kryzysowej.

Wspólne ćwiczenia dają możliwość prezentacji najnowszych osiągnięć przemysłu zbrojeniowego obu państw, pozwalają obejrzeć sprzęt wojskowy na ekspozycji przeznaczonej dla uczestników i gości. Jest to również okazja, aby przedstawiciele ośrodków badawczych i firm zbrojeniowych mogli sprawdzić nowe egzemplarze sprzętu w warunkach poligonowych. Obserwatorzy zagraniczni mieli również możliwość ocenić osiągnięcia państw SOW, związane z rozwojem technologicznym i wyszkoleniem wojska.

Ćwiczenie „Peace Mission 2009” to przykład wzajemnej analizy wyszkolenia sił zbrojnych obu państw. I tak, generał **Wiktor Sewostianow**, zastępca dowódcy 4 Dowództwa Sił Powietrznych Rosji, zauważył, że piloci chińscy nie wykonywali tych samych zadań co piloci rosyjscy z użyciem broni precyzyjnej w trudnych warunkach pogodowych (niski pułap chmur). Mogło to świadczyć o poziomie ich wyszkolenia²¹. Tak więc wzajemne poznanie ma wiele wymiarów. Przykładowo, ekspert z Instytutu Analiz Politycznych i Wojskowych w Moskwie **Aleksander Chramczichin** określił, że dla strony chińskiej jednym z celów ćwiczeń *jest poznanie naszych (rosyjskich) silnych i słabych stron na wypadek, gdybyśmy w przyszłości stali się przeciwnikami. A wykluczyć tego nie można, gdyż Chiny spoglądają na nasze dalekowschodnie terytoria*²².

Xing Shucheng, zastępca dowódcy operacyjnego PLA, zauważył, że w porównaniu z poprzednimi wspólnymi ćwiczeniami wprowadzono cztery zasadnicze zmiany²³. Po pierwsze – oceniono, że terroryści, którzy zajmowali miasto przygotowane do obrony, to przeciwnik mający duże możliwości w zwalczaniu celów powietrznych. Po drugie – w organizacji i dowodzeniu po raz pierwszy wykorzystano zintegrowane, połączone planowanie strategiczne, dowodzenie operacyjne i działania taktyczne. Po trzecie, ponieważ realizowano nowoczesny model prowadzenia walki, połączone elementy bojowe zaprojektowano bardzo wszechstronnie. W czasie osiemdziesięcuminutowego uderzenia chińsko-rosyjskie elementy dowodzenia i kierowania koordynowały działania powietrzne, lądowe i sił specjalnych, co istotnie zwiększało efektywność bojową. W ramach wsparcia logistycznego po raz pierwszy wdrożono outsourcing usług logistycznych – zorganizowano supermarket, bank, usługi telefoniczne i internetowe na obszarze zgrupowania ćwiczących wojsk. Xing Shucheng ocenił, że ćwiczenia służyły *testowaniu zdolności PLA w prowadzeniu połączonej operacji antyterrorystycznej o dużej skali i wdra-*

Współpraca wojskowa

wskazuje na determinację państw Szanghajskiej Organizacji Współpracy w zwalczaniu zagrożeń dla stabilności regionu oraz budowaniu partnerstwa opartego na solidnych podstawach.

¹⁹ <http://www.mil.ru/info/1069/details/index.shtml?id=65211>. Sovmestnoe učenje RF i KNR. „Mirnaä missiä–2009” imeet bol’she političeskoe, čem voennoe značenie – načal’nik Genitaba NOAK. „Novosti Suhoputnyh Vojsk”, 24.07.2009.

²⁰ *Fissures in the force...*, s. 2.

²¹ <http://www.mil.ru/info/1069/details/index.shtml?id=65211>. Rossijskie letčiki na uceniäh v KNR, v otlicie ot kitajskih, v složnyh pogodnyh ucloviäh primenili vysokotočnoe oruże po celäm. „Novosti Suhoputnyh Vojsk”, 24.07.2009.

²² <http://www.pravda.ru/world/asia/foreast/20-07-2009/317717-maneurs-0/>. S. Balmasov: Rossijsko-kitajskaa „voennaä škola”, 20.07.2009.

²³ http://eng.mod.gov.cn/SpecialReports/2009-07/27/content_4016993.htm. Chai Yongzhong, Shi Binxin: Comments on Sino-Russian joint military exercise. „PLA Daily”, 27.07.2009.

Fot. 3. Uczestnicy ćwiczeń „Peace Mission 2009”
(<http://english.people.com.cn/90001/90783/6709670.html>)

żaniu nabytych uprzednio cennych doświadczeń²⁴.

Ćwiczenia „Peace Mission 2009”, w opinii zastępcy szefa Sztabu Generalnego SZFR, generała **Siergeja Antonowa**, to ważny krok w rozwijaniu partnerstwa Rosji i Chin oraz sił zbrojnych tych państw²⁵. Była to również możliwość usprawnienia współdziałania, gdyż, jak ocenił generał **Ma Xiaotian**, zastępca szefa Sztabu Generalnego PLA, duża różnorodność sprzętu bojowego powodowała trudności w zakresie współdziałania sił rosyjskich i chińskich, jednak zasadnicze problemy rozwiązano w warunkach bardzo ograniczonego czasu. Wymieniono też doświadczenia na temat zapewnienia bezpieczeństwa podczas igrzysk zimowych, które odbędą się w 2014 roku w Soczi, w kontekście doświadczeń chińskich (igrzyska olimpijskie w Pekinie w 2008 roku).

W ćwiczeniach deklarowano wolę działania i współdziałania państw wobec zagrożeń, przed jakimi stoją wszystkie państwa Szanghajskiej Organizacji Współpracy. Podkreślono potrzebę współpracy w sferze wymiany informacji i doświadczeń dotyczących zagrożeń oraz gotowość do przeciwdziałania im. Jednak, o ile istnieje zrozumienie zalet posiadania stałych ładu reagowania, o tyle brakuje jednoznacznej woli do utworzenia takiego elementu organizacji. Choć w ćwiczeniach w 2009 roku zredukowano

liczbę uczestniczących sił i elementów, to wyraźnie podkreślano ich lepszą wartość bojową, a tym samym większe możliwości podejmowania skutecznych działań. Zwracono też uwagę, że znacznie skrócono czas przygotowań do manewrów (z 10 do 4 miesięcy), co pokazuje, że siły zbrojne Chin i Rosji są w stanie zmobilizować i przenieść pododdziały do wymaganego rejonu w krótkim czasie²⁶.

Chiny przez udział w tego typu ćwiczeniach wydają się sygnalizować, że ich rosnące znaczenie w świecie nakłada nowe zobowiązania, wśród nich większą odpowiedzialność za bezpieczeństwo nie tylko w wymiarze regionalnym, ale globalnym. Gdyż jak w soczewce w relacjach chińsko-rosyjskich skondensowane są najważniejsze wyzwania współczesności, [...], począwszy od terroryzmu i ruchów separatystycznych, poprzez problematykę bezpieczeństwa energetycznego i polityki surowcowej, na pokryzysowej walce o zbalansowanie gospodarki kończąc. Nie da się bowiem ukryć, że dla obu stron ten dziwny związek [...] stanowi przyczynek do realizacji partykularnych, nierzadko sprzecznych interesów²⁷. Towarzyszy temu rozwój sił zbrojnych, zwłaszcza zdolności związanych z ich projekcją. Ważnym tego sygnałem było uczestnictwo okrętów marynarki wojennej Chin w zwalczaniu piratów w Zatoce Adeńskiej.

Dla Rosji duże znaczenie miało zaprezentowanie możliwości utrzymania stabilizacji w Azji Centralnej bez potrzeby angażowania się państw i sojuszy spoza regionu. Wsparcie Chin w ramach SOW uznano za gwarancje bezpieczeństwa. Jednocześnie zwiększa się współpraca państw tego regionu z Chinami, oparta na rosnącej wymianie handlowej. Jest to obustronnie korzystne, gdyż zmniejsza uzależnienie tych państw od Rosji. Chinom zapewnia dostawy gazu i ropy naftowej drogą lądową, co ma istotne znaczenie dla gospodarki Państwa Środka. Ważnym czynnikiem współpracy Chin i Rosji jest też podobne postrzeganie potrzeby wielobiegowego podejścia do spraw bezpieczeństwa i sprzeciw wobec jednostronnego postrzegania ładu globalnego. Pod tym względem obaj uczestnicy „Peace Mission 2009” reprezentują ten sam pogląd i wzajemnie się w tym wspierają. ■

²⁴ Ibidem.

²⁵ http://en.rian.ru/military_news/20090630/155392056.html. Russian troops prepare for anti-terror drills with China. “RIA Novosti”, 30.06.2009.

²⁶ <http://www.chinaview.cn>. “Peace Mission 2009” improves anti-terror response: Chinese military officer. 24.07.2009.

²⁷ <http://wiadomosci.wp.pl/kat,1356,title,Nadchodzi-koniec-hegemonii-USA,wid,11853581,wiadomosc.html>. D. Jankowski: Nadchodzi koniec hegemonii USA? 13.01.2010.